

Nr 431.

Av herr **Åqvist**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 349, med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln, m. m.*

Det förslag till butiksstängningslag, som framlagts i proposition nr 349, synes mig vara väl utformat sett ur såväl allmänhetens som köpmännens och de anställdas synpunkt. De anställda få sina berättigade krav på ordnad arbetstid tillgodosedda genom arbetstidslagen för detaljhandeln, varför denna kategori icke kan ha samma intresse för butiksstängningslagen, vilken ju däremot är av allra största intresse för den köpande allmänheten och för köpmännen i deras strävan att på bästa sätt kunna stå allmänheten till tjänst.

Jag vill därför särskilt framhålla, att den utformning departementschefen givit § 4 i butiksstängningslagen, varigenom den allmänna stängningstiden föreslås till kl. 19 i stället för till kl. 18, som föreslagits av »1941 års arbetstids- och butiksstängningssakkunniga», mötes med stort gillande inom såväl köpmannakretsar som av allmänheten i den mån det längre öppethållandet är av behovet på olika platser eller vissa veckodagar. Det synes mig vara värt att särskilt framhålla vikten av att allmänhetens intresse att kunna hinna göra sina inköp efter egen arbetstids slut på bästa sätt tillvaratages av statsmakterna.

Beträffande § 6 — kommunala avvikelser — stadgas i regeringens förslag till butiksstängningslag, att »i kommun må, där det finnes lämpligt ur allmän synpunkt och prövas kunna ske utan otillbörligt förfång för företag inom kommunen, som driva rörelse i butik etc., bestämmas, att den vanliga affärstiden skall inskränkas eller att densamma må, utan att förlängas för vecka räknat, helt eller delvis förläggas å annan tid än den i 4 eller 5 §§ medgivna, å sön- eller helgdag; dock ej under högmässogudstjänst».

Motsvarande paragraf i nu gällande butiksstängningslag har använts i ett flertal fall till genomförande av s. k. lunchstängning genom kommunalt beslut. Av de sakkunnigas utredning framgår, att kommunala avvikelser fastställts enligt 1939 års butiksstängningslag för lunchstängning i 22 kommuner.

Enär det i vissa fall visat sig, att de kommunala myndigheterna negligerat allmänhetens intressen just beträffande lunchstängningen, anser jag det vara av allra största vikt, att § 6 i förslaget får en sådan lydelse, att kommunala avvikelser endast må kunna beslutas i vad gäller butikernas öppnande på morgnarna och stängning på kvällarna.

Såsom exempel på huruledes lunchstängning fastställts, trots att allmänheten tydligt uttalar sig mot dylik, vill jag framhålla förhållandena i Karlstad liksom andra städer i Värmlands län.

I Karlstad beslöts i stadsfullmäktige den 15 februari 1940 lunchstängning kl. 12.30—13.30 med undantag för vissa branscher.

Ordföranden i Värmlands läns husmodersförbund väckte den 7 juni 1941 i stadsfullmäktige motion om slopande av lunchstängningen och motiverade detta bl. a. med

- 1) att allmänt missnöje från allmänhetens sida har försports mot förordningen sedan den blivit en praktisk verklighet,
- 2) att de fördelar, som eftersträvats av stat, kommun och intresserade sammanslutningar — besparing av bränsle, besparing av födovärde och besparing av arbetskraft i hemmen — i praktiken icke vunnits,
- 3) att denna förordning icke kunnat åstadkomma den familjens gemensamma måltidstid, som allmänt eftersträvats, utan i praktiken blivit en affärsmännens lunchtimme, som visat sig betydligt försämra måltids- och arbetsförhållandena i hemmen.

Vid en år 1941 av Nya Vermlands Tidningen anordnad omröstning bland sin läsekrets för att utröna allmänhetens såväl som köpmännens inställning till lunchstängningen blev resultatet följande:

Röstande kategori	R ö s t e r				
	Mot lunchst.		För lunchst.		Summa avg.
	Antal	%	Antal	%	Antal
Affärsmän	109	65,7	57	34,3	166
Butiksanställda	238	63,3	138	36,7	376
Husmödrar	385	88,3	51	11,7	436
Övriga kunder	966	91,4	91	8,6	1.057
Landsbor	571	98,4	9	1,6	580
Summa:	2.269	86,8	346	13,2	2.615

Av 2.615 röstande voro alltså 2.269 eller 86,8 % mot lunchstängningen, och det visade sig, att bland alla kategorier förefanns en klar majoritet mot lunchstängning.

Stadsfullmäktige i Karlstad ha sedan ändrat på sitt beslut därhän, att lunchstängning sker under måndag—fredag men ej på lördagar, vilket stadfästs av länsstyrelsen i Värmlands län.

Det synes alltså finnas stora möjligheter för de kommunala myndigheterna liksom länsstyrelserna att åsidosätta allmänhetens berättigade intressen. Visserligen har departementschefen i § 7 stadgat, att »när fråga om sådan bestämelse (kommunal avvikelse) uppkommit hos den kommunala myndigheten, skall tillfälle beredas näringsidkare, arbetstagare och andra, som skulle beröras av bestämmelsen, att genom sina sammanslutningar eller på annat sätt uttala sig i ärendet».

I förslaget till butiksstängningslag har alltså nu även medtagits »och andra», men denna lydelse var redan förut underförstådd. Det framhölls även i andra lagutskottets utlåtande nr 31 den 17 maj år 1939 beträffande denna paragraf: »Vidare böra naturligen även allmänhetens intressen beaktas». Det fanns emellertid i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 år 1939 i § 6 butiksstängningslagen en sats av följande lydelse: »Tillbörlig hänsyn skall tagas till därvid framförda synpunkter». Denna sistnämnda passus slopades emellertid av utskottet.

Då jag emellertid anser, att allmänheten har mycket stora svårigheter att göra sin röst gällande och få sina synpunkter tillbörligt beaktade i vad gäller affärernas lunchstängning liksom affärernas öppethållande överhuvud taget, då kommunala avvikelser begäras av olika organisationer, som med en organisatoriskt fulländad kraft framföra sina anspråk, bör det vara statsmakterna angeläget att så utforma butiksstängningslagen beträffande kommunala avvikelser, att allmänhetens intressen, som ju i det långa loppet även sammanhånga med köpmännens, tillvaratagas.

Med åberopande av vad här ovan anförts får jag därför föreslå,

att § 6 i Kungl. Maj:ts förslag till ny butiksstängningslag angående kommunala avvikelser får följande lydelse: I kommun må, där det finnes lämpligt ur allmänhetens synpunkt och prövas kunna ske utan otillbörligt förfång för företaget inom kommunen, som driva rörelse i butik, eller för företaget, som driva sådan rörelse av visst slag, bestämmas, att den vanliga affärstiden, i vad gäller tiden för öppnandet på morgnarna och stängandet på kvällarna, skall inskränkas, eller att densamma må, utan att förlängas för vecka räknat, helt eller delvis förläggas å annan tid än den i § 4 eller § 5 medgivna, på sön- eller helgdagar; dock ej under högmässogudstjänst och

att till § 7 fogas följande slutsats: »Tillbörlig hänsyn skall tagas till därvid framförda synpunkter från allmänheten, näringsidkare och arbetstagare».

Stockholm den 13 juni 1942.

Ernst Åqvist.
